

УДК 323:364(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2026-23-13>

Тетяна Мадрига

ORCID: 0000-0001-7761-9811

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: ІНСТИТУЦІЙНИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ ВИМІР

У статті досліджено нормативно-правове забезпечення волонтерської діяльності в Україні в контексті трансформації взаємодії держави та громадянського суспільства. Проаналізовано міжнародні стандарти підтримки волонтерства, еволюцію національного законодавства та інституційні механізми залучення волонтерських ініціатив до реалізації публічної політики. Особливу увагу приділено змінам нормативно-правового регулювання після 2014 року та в умовах повномасштабної російської агресії у 2022 році. Доведено, що сучасна модель правового регулювання волонтерської діяльності поєднує механізми стимулювання, інституціоналізації та контролю, формуючи нові можливості політичної суб'єктності волонтерських ініціатив. Визначено ключові інституційні механізми взаємодії волонтерських організацій з органами державної влади та місцевого самоврядування. Зроблено висновок про формування гібридної моделі взаємодії держави і громадянського суспільства, у межах якої волонтерський сектор виступає важливим чинником соціальної стійкості та політичної мобілізації суспільства.

Ключові слова: волонтерство, громадянське суспільство, нормативно-правове регулювання, публічна політика, політична суб'єктність.

Вступ. Волонтерська діяльність у сучасних демократичних суспільствах виступає важливим елементом розвитку громадянського суспільства та інструментом громадянської участі у вирішенні суспільно значущих проблем. У політичній науці волонтерство розглядається не лише як форма соціальної допомоги, а й як механізм взаємодії громадян із державою, який сприяє формуванню соціального капіталу, зміцненню суспільної довіри та розвитку демократичних інституцій.

В українському контексті роль волонтерського руху значно зросла після подій Революції Гідності 2013–2014 років, а особливо після початку повномасштабної російської агресії у 2022 році. Саме в цей період волонтерські ініціативи стали одним із ключових факторів підтримки обороноздатності держави, гуманітарної допомоги населенню та забезпечення функціонування суспільства в умовах війни.

Зростання ролі волонтерського сектору актуалізує питання нормативно-правового забезпечення цієї діяльності, оскільки саме правове середовище визначає можливості та межі функціонування волонтерських ініціатив, їхню взаємодію з державними інститутами та потенціал політичного впливу.

Мета статті. Метою статті є аналіз нормативно-правового забезпечення волонтерської діяльності в Україні та визначення його впливу на формування інституційних механізмів взаємодії держави і громадянського суспільства. Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання: проаналізувати міжнародні стандарти підтримки волонтерської діяльності; дослідити еволюцію законодавства України у сфері волонтерства; визначити інституційні механізми взаємодії волонтерських ініціатив із державою; проаналізувати вплив нормативного середовища на політичну суб'єктність волонтерських ініціатив.

© Т. Мадрига, 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Матеріал і методи дослідження. У статті використано системний підхід, який дозволив розглядати волонтерство як елемент взаємодії держави та громадянського суспільства в межах цілісної політичної системи. Застосування структурно-функціонального методу дало змогу визначити основні інституційні механізми функціонування волонтерського сектору та його роль у реалізації публічної політики. Історико-правовий метод використано для дослідження еволюції законодавства у сфері волонтерської діяльності та виявлення ключових етапів його розвитку, зокрема до і після 2014 та 2022 років. За допомогою порівняльно-правового методу здійснено аналіз міжнародних стандартів підтримки волонтерства та їх співвідношення з національним законодавством України. Аналіз і синтез застосовано для узагальнення наукових підходів до дослідження волонтерства, а також для формування авторських висновків щодо політичної суб'єктності волонтерських ініціатив. Крім того, використано інституційний метод, що дозволив дослідити взаємодію волонтерських організацій із органами державної влади та місцевого самоврядування, а також нормативно-правовий аналіз для вивчення змісту законодавчих актів і визначення їх впливу на розвиток волонтерського сектору.

Проблематика волонтерської діяльності в Україні привертає увагу дослідників у галузі політології, соціології, публічного управління та права. Наукові праці охоплюють питання становлення волонтерського руху, його соціально-політичної ролі, правового регулювання та взаємодії з державними інституціями.

Історико-правові аспекти розвитку волонтерства в Україні досліджує О. Головка, який аналізує еволюцію добровільної діяльності від благодійних практик до важливого інституту громадянського суспільства, що активно впливає на суспільно-політичні процеси [2]. Питання адміністративно-правового регулювання волонтерської діяльності та функціонування відповідних механізмів державної політики розглядає Т. Корж-Ікаєва, яка акцентує увагу на ролі правових інструментів державного управління у розвитку волонтерського сектору [17].

Окремий напрям досліджень присвячений актуальним проблемам правового забезпечення волонтерства. Зокрема, Є. Кузьмічова-Кисленко, Д. Кисленко, І. Вербицький та А. Вербицька аналізують сучасні виклики правового регулювання волонтерської діяльності, включаючи питання правового статусу волонтерів, організаційних форм їх діяльності та необхідність удосконалення нормативної бази [18]. На проблемах прогалин правового регулювання волонтерської діяльності в умовах воєнного стану зосереджує увагу Д. Вареник, підкреслюючи необхідність адаптації законодавства до нових викликів, пов'язаних із розширенням ролі волонтерського руху у сфері національної безпеки та гуманітарної допомоги [1].

Окремі аспекти правового регулювання відносин у сфері волонтерської та благодійної діяльності, зокрема ризики зловживань та шахрайства, аналізує Н. Лисенко, яка звертає увагу на необхідність підвищення прозорості фінансових механізмів у цій сфері [19].

Разом з тим, нормативно-правові аспекти функціонування волонтерського сектору та їхній вплив на формування політичної суб'єктності волонтерських ініціатив потребують подальшого комплексного дослідження.

Результати та обговорення. Нормативно-правове регулювання волонтерської діяльності виступає важливим інструментом формування взаємодії держави та громадянського суспільства, визначаючи правові межі, інституційні механізми та політичні можливості участі громадян у вирішенні суспільно значущих проблем. У сучасних умовах воєнного стану та трансформації політичної системи України правове середовище волонтерства набуває особливого значення як чинник мобілізації громадянської активності, зміцнення соціальної солідарності та підтримки державної стійкості.

Нормативно-правове регулювання волонтерської діяльності формується під впливом як національного законодавства, так і міжнародних документів, що визначають добровільну діяльність як важливий інструмент розвитку громадянського суспільства, соціальної згуртованості та громадянської участі.

Міжнародно-правове підґрунтя розвитку волонтерської діяльності формують документи Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи та міжнародних громадських організацій, які закріплюють право громадян на добровільну участь у суспільному житті та підтримують розвиток громадянської активності. Зокрема, Загальна декларація прав людини (1948) закріплює право кожної людини на свободу асоціацій і мирних зібрань, що створює базові правові передумови для добровільної громадської діяльності [4]. Подібні положення містить і Конвенція ООН про права дитини (1989), яка визнає право дітей та молоді на участь у громадських об'єднаннях [15].

Подальший розвиток міжнародних стандартів підтримки добровільної діяльності пов'язаний із документами системи ООН, зокрема Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 56/38 «Recommendations on Support for Volunteering» (2001), яка визначила основні напрями державної політики підтримки волонтерства [40]. Важливим етапом популяризації добровільної діяльності стала також ініціатива проведення Міжнародного року волонтерів ООН у 2001 році, що сприяла поширенню практик волонтерської діяльності у різних країнах світу [42].

Вагомим міжнародним документом у сфері розвитку добровільної діяльності є Universal Declaration on Volunteering, ухвалена Міжнародною асоціацією добровільних зусиль (IAVE), у якій волонтерство визначено як форму активної громадянської участі, що сприяє соціальному, економічному та культурному розвитку суспільства та зміцненню демократичних цінностей [39].

У європейському контексті розвиток політики підтримки волонтерства пов'язаний із документами Ради Європи та Європейського Союзу. Зокрема, важливе значення має Конвенція Ради Європи про сприяння транснаціональній довгостроковій волонтерській службі молоді, а також Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, яка передбачає розвиток молодіжної політики, неформальної освіти та волонтерства як інструменту громадянської участі [31]. Важливим етапом популяризації добровільної діяльності стало також проголошення Європейського року волонтерської діяльності, що сприяє активній громадянській участі (2011), ініційованого Європейською Комісією [38].

Подальший розвиток міжнародних підходів до підтримки добровільної діяльності пов'язаний із прийняттям Порядку денного сталого розвитку до 2030 року, ухваленого Генеральною Асамблеєю ООН у 2015 р., де волонтерство розглядається як важливий механізм залучення громадян до реалізації Цілей сталого розвитку та зміцнення соціальної згуртованості [41].

Нормативно-правове регулювання волонтерської діяльності в Україні функціонує як багаторівневий інструмент політичного управління, що мобілізує, інституціоналізує та контролює волонтерські ініціативи в межах державних пріоритетів національної безпеки та соціальної згуртованості, особливо після 2014 та 2022 років.

З урахуванням зазначених міжнародних стандартів формувалося і національне законодавство України у сфері волонтерської діяльності, яке складається з Конституції України, Законів України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та інших нормативно-правових актів.

Поряд із спеціальним законодавством про волонтерську діяльність важливе значення для формування політичної суб'єктності волонтерських ініціатив мають конституційні норми, що визначають засади громадянської участі та свободи об'єднань. Конституція

Україні встановлює фундаментальні принципи демократичного устрою, що визначають правові межі і можливості громадянської активності. Вона не регламентує волонтерську діяльність як окрему правову категорію, але створює рамкові правові умови, у яких соціальна солідарність може перетворюватися на форму політичної суб'єктності. В цих рамках волонтерські ініціативи здатні здійснювати політичний вплив, не будучи формально політичними суб'єктами у вузькому правовому сенсі.

У преамбулі та статтях 1 і 5 Розділу I Конституції закріплено народний суверенітет як джерело влади та демократичний характер держави [16]. Ці норми формують конституційно-правову основу громадської самоорганізації. Волонтерські ініціативи в умовах кризи, коли державні інститути не здатні самостійно забезпечити соціальну стабільність чи оборону, стають не лише добровільною допомогою, а частиною практичної реалізації народного суверенітету. Такий політичний потенціал формується через практичну самоорганізацію, що унеможливує редукцію волонтерства до «позаполітичної» діяльності.

Стаття 3 Конституції України визначає людину як найвищу соціальну цінність, а забезпечення прав і свобод – як головний обов'язок держави [16], держава повинна враховувати і підтримувати громадянську участь як один із шляхів реалізації цих прав. Таке прочитання підсилює політичну суб'єктність волонтерів, оскільки їхня діяльність спрямована на захист прав і соціальних цінностей, що прямо співвідноситься з конституційними гарантіями.

Розділ II «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» має безпосереднє значення для політичної суб'єктності волонтерських ініціатив. Стаття 23 гарантує право на вільний розвиток особистості, що створює умови для добровільної участі громадян у суспільно значущій діяльності без обмежень щодо тематики чи способу її реалізації.

Стаття 36 закріплює право на свободу об'єднань, яке включає створення громадських організацій для захисту прав і інтересів громадян. Ця норма має дві важливі функції: а) вона відкриває формальний шлях для інституціоналізації волонтерських ініціатив у вигляді ГО, благодійних фондів або мереж; б) вона забезпечує правову основу для колективної політичної участі без потреби у формальній партійній структурі. Такий колективний статус є ключовим механізмом, через який волонтерські ініціативи набувають політичної суб'єктності.

Стаття 38 гарантує право громадян брати участь в управлінні державними справами, включно з доступом до державної служби [16]. У практичному вимірі волонтерська діяльність у сферах оборони, гуманітарної підтримки чи місцевого розвитку може бути розглянута як форма непрямой участі в управлінні, яка компенсує інституційні прогалини та впливає на публічну політику. Через такі канали волонтерські ініціативи можуть формувати і висловлювати суспільні очікування щодо державної діяльності.

Такі конституційні засади можна описати як сукупність механізмів трансформації прав і свобод громадян у політичну суб'єктність волонтерських ініціатив, які структуровано презентовано в Таблиці 1.

Законодавче регулювання волонтерської діяльності в Україні розвивалося поетапно. На ранньому етапі (2001–2003 рр.) правове поле мало фрагментарний і переважно соціально-сервісний характер: державні акти започатковували координаційні механізми та рамки підтримки волонтерського руху (зокрема, у зв'язку з проведенням у 2001 р. Міжнародного року волонтерів ООН) [29; 27], а участь волонтерів у наданні соціальних послуг конкретизувалася профільним соціальним законодавством і підзаконними актами [12; 14; 21]. Відповідно, одним із перших нормативно-правових актів, що засвідчив значущість волонтерської діяльності стало розпорядження Президента України від 22 березня 2001 р. № 67/2001 рп, «Про організацію проведення в Україні у 2001 р. Міжнародного року волонтерів», яким органам державної влади було доручено сприяти розвитку волонтерського руху та підтримці громадських ініціатив [29].

Таблиця 1

Конституційні механізми формування політичної суб'єктності волонтерських ініціатив

Конституційна норма	Політичний механізм	Який політичний потенціал активує	Логіка трансформації в політичний вплив
Преамбула, ст. 1, 5	Закріплення народного суверенітету	Легітимація самоорганізації у кризах	Народ як джерело влади створює нормативне підґрунтя для громадської участі без партійних інституцій
Стаття 3	Пріоритет прав і свобод	Законодавче виправдання громадянської активності	Захист правових і соціальних цінностей стає політичним імперативом
Стаття 23	Свобода особистісного розвитку	Добровільність та автономність	Добровільна участь стає легітимною формою суспільної дії
Стаття 36	Свобода об'єднань	Колективна політична суб'єктність	ГО та мережі отримують правову основу для координації дій і групового впливу
Стаття 38	Участь в управлінні державою	Непряма управлінська участь	Допомога у сфері оборони/соціальної підтримки функціонально впливає на державно-політичні рішення
Статті 34, 39, 40	Свобода слова, зібрань, звернень	Дискурс, тиск та адвокація	Громадський тиск і громадська думка конституційно захищені як способи впливу на політичні рішення

Джерело: складено автором на основі Конституції України та [6; 8; 16].

Роль волонтерства у соціальній сфері в Україні закріплена на державному рівні та відображена у низці нормативно-правових актів.

Так, у Законі України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21 червня 2001 р. волонтерський рух визначено як добровільну, неприбуткову та суспільно корисну діяльність, що здійснюється на засадах доброчинності та особистої мотивації. У цьому законі також окреслено ключові напрями державної політики у сфері соціальної роботи з дітьми та молоддю, серед яких передбачено підтримку та розвиток волонтерського руху [12].

У Законі України «Про соціальні послуги» від 19 червня 2003 р. закріплено визначення волонтера як фізичної особи, яка на добровільних засадах здійснює благодійну і неприбуткову діяльність, спрямовану на досягнення суспільно корисних результатів [14].

Подальше інституційне оформлення волонтерства відбулося після ухвалення постанови Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2003 р. № 1895 «Про затвердження Положення про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг». У документі було визначено принципи роботи волонтерів, напрями їхньої діяльності та механізми надання допомоги. Зокрема, йшлося про підтримку громадян, які перебувають у складних життєвих обставинах (інвалідність, похилий вік, відсутність житла чи роботи, наслідки стихійних лих тощо), а також про надання соціальних послуг дітям і молоді, що опинилися у складних соціальних умовах [21].

Водночас ця постанова втратила чинність відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 6 липня 2011 р. № 711 у зв'язку з ухваленням Закону України від 19 квітня 2011 р. № 3236-VI «Про волонтерську діяльність». Кодифікаційним етапом розвитку правового регулювання волонтерства став зазначений Закон, який закріпив основні дефініції

волонтерської діяльності та волонтерської допомоги, а також визначив принципи її здійснення – законність, гуманність, рівність, добровільність, безоплатність і неприбутковість [6].

Нормативно-правове регулювання волонтерської діяльності в Україні формується навколо Закону України «Про волонтерську діяльність» та пов'язаних із ним змін до галузевого і податкового законодавства, які відображають еволюцію державної політики у сфері взаємодії держави та громадянського суспільства.

У Законі України «Про волонтерську діяльність» визначено широкий спектр напрямів волонтерської діяльності, серед яких: соціальна підтримка осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах; догляд і допомога хворим, людям похилого віку та особам з інвалідністю; підтримка громадян, постраждалих від надзвичайних ситуацій, збройних конфліктів та воєнних дій; сприяння обороноздатності держави та допомога військовим формуванням; участь у природоохоронних і культурно-освітніх заходах; підтримка організації суспільно значущих подій; соціальна адаптація вразливих груп населення; допомога постраждалим від епідемій, а також діяльність у сфері захисту тварин. Закон також передбачає можливість здійснення волонтерської допомоги за іншими напрямами, не забороненими законодавством [6, ч. 3 ст. 1].

Закон України «Про волонтерську діяльність» також визначає особливості правового статусу основних суб'єктів волонтерської діяльності – організацій, що залучають волонтерів, самих волонтерів та отримувачів волонтерської допомоги. Зокрема, закон встановлює, що до волонтерської діяльності можуть залучати волонтерів лише неприбуткові організації та установи, внесені до Реєстру неприбуткових установ та організацій. Вони мають право самостійно визначати напрями волонтерської діяльності, укладати договори з волонтерами, забезпечувати їх необхідними умовами для роботи, відшкодувати витрати, пов'язані з наданням волонтерської допомоги, а також страхувати життя і здоров'я волонтерів. Водночас такі організації зобов'язані забезпечувати безпечні умови діяльності, здійснювати підготовку волонтерів та надавати їм необхідну інформацію щодо змісту та особливостей виконуваної роботи [6, ст. 5].

Закон також визначає правовий статус волонтерів як фізичних осіб, які добровільно здійснюють суспільно корисну неприбуткову діяльність. Нормативно закріплено їхні права, зокрема право на належні умови здійснення діяльності, відшкодування витрат, отримання підтвердження про здійснення волонтерської діяльності та визнання компетентностей, здобутих у процесі такої діяльності. Водночас на волонтерів покладаються обов'язки сумлінно виконувати свої завдання, дотримуватися вимог законодавства, проходити необхідну підготовку та не допускати дій, що можуть завдати шкоди репутації волонтерської організації [6, ст. 7].

Окремо закон визначає правовий статус отримувачів волонтерської допомоги, їхні права на звернення за допомогою, поважливе ставлення та отримання необхідної інформації щодо умов її надання, а також обов'язки щодо надання достовірної інформації та дотримання безпеки під час взаємодії з волонтерами [6, ст. 8].

Важливим елементом правового регулювання є також гарантії соціального захисту волонтерів. Закон передбачає можливість виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі волонтера або встановлення інвалідності внаслідок поранення, отриманого під час надання волонтерської допомоги у районі бойових дій чи збройних конфліктів [6, ст. 6].

Отже, Закон України «Про волонтерську діяльність» виступає ключовим елементом інституціоналізації волонтерського руху, оскільки визначає правові засади взаємодії держави, громадянського суспільства та волонтерських організацій. У сучасних умовах війни за Незалежність України цей нормативний акт набуває особливого значення як механізм легітимації та підтримки суспільної самоорганізації, що стала важливим чинником зміцнення національної безпеки та стійкості держави.

Починаючи з 2014 року, а особливо після повномасштабного вторгнення російської федерації у 2022 році, нормативно-правове регулювання волонтерської діяльності в Україні зазнало суттєвої трансформації. В умовах правового режиму воєнного стану законодавчі зміни були спрямовані на розширення можливостей волонтерського руху у сфері підтримки сектору безпеки і оборони, гуманітарної допомоги населенню та координації громадських ініціатив, спрямованих на подолання наслідків збройної агресії. Зокрема, Законами України № 2519-IX та № 2520-IX (2022 р.) внесено зміни до Закону України «Про волонтерську діяльність» та пов'язаного законодавства, якими розширено напрями волонтерської діяльності, зокрема передбачено можливість надання безпосередньої допомоги Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, правоохоронним органам та органам державної влади в умовах особливого періоду. Водночас було удосконалено фінансово-правові механізми підтримки волонтерства, зокрема запроваджено податкові пільги для благодійної та волонтерської допомоги оборонному сектору, а також передбачено функціонування Реєстру волонтерів у Державній податковій службі України для забезпечення прозорості фінансових операцій і спрощення процедур надання допомоги [8; 9; 36].

Окремі зміни до Закону України «Про волонтерську діяльність» розширили перелік напрямів волонтерської діяльності, зокрема у сфері подолання наслідків збройної агресії, післявоєнного відновлення держави, підтримки внутрішньо переміщених осіб та утвердження української національної та громадянської ідентичності [11]. Такі законодавчі новації відображають адаптацію правового регулювання до умов воєнного стану та зростаючої ролі громадянського суспільства у забезпеченні стійкості держави.

Подальший розвиток правового регулювання пов'язаний із інтеграцією волонтерської діяльності у систему освіти та формування громадянської активності молоді. Зокрема, Законом України № 4186-IX (2025 р.) передбачено можливість зарахування волонтерської діяльності як складової практичної підготовки здобувачів освіти та визнання компетентностей, набутих у процесі волонтерства, у межах неформальної та інформальної освіти [7; 34].

Таким чином, подальша еволюція регулювання пов'язана з інституціоналізацією державної підтримки волонтерства (зміни 2022 р.) [8] та розвитком механізмів залучення до волонтерської діяльності здобувачів освіти (зміни 2025 р.) [3], тоді як податкові коригування воєнного періоду доповнили нормативне середовище функціонування волонтерських та неприбуткових ініціатив [9]. Інституційні форми самоорганізації волонтерських ініціатив у межах громадянського суспільства додатково рамкуються законодавством про громадські об'єднання та благодійну діяльність [10; 5].

Таблиця 2

Еволюція ключових норм Закону України «Про волонтерську діяльність»

Аспект регулювання	До змін	Після змін (2022–2025)	Політичний ефект
Напрями діяльності	Переважаю соціальна допомога і благодійність	Підтримка ЗСУ, оборонного сектору, подолання наслідків агресії	Інтеграція волонтерства у систему національної безпеки
Суб'єкти волонтерства	Переважаю громадяни України	Дозволено участь іноземців та осіб без громадянства	Інтернаціоналізація допомоги
Договірна форма	Загальні положення	Деталізовано письмову форму договору	Підвищення прозорості та правової визначеності
Податкове регулювання	Обмежене регулювання	Податкові пільги, Реєстр волонтерів	Стимулювання громадянської мобілізації
Освітня інтеграція	відсутня	Зарахування волонтерства до практики	Політична соціалізація молоді

Джерело: складено автором на основі Закону України «Про волонтерську діяльність» № 3236-VI та змін до нього [6; 8; 9; 36].

Як видно з таблиці 2, еволюція законодавства у сфері волонтерської діяльності демонструє поступову інституціоналізацію волонтерського руху та розширення його ролі у реалізації державної політики, зокрема у сфері національної безпеки, соціального захисту та громадянської участі.

Стратегічні напрями подальшого розвитку волонтерського руху визначено у Концепції Державної цільової соціальної програми з розвитку волонтерської діяльності на період до 2030 року, затвердженій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 липня 2025 р. № 715-р. Документ передбачає формування мережі координаційних центрів і волонтерських хабів, розвиток місцевої інфраструктури підтримки волонтерських ініціатив, а також впровадження механізмів верифікації та міжнародного визнання досвіду волонтерської діяльності, зокрема через інструменти Europass і Youthpass [28].

Водночас чинне нормативно-правове регулювання волонтерської діяльності містить низку обмежувальних механізмів, спрямованих на запобігання зловживанням і забезпечення прозорості цієї сфери. Зокрема, законодавство передбачає обов'язковий неприбутковий статус організацій, що залучають волонтерів, можливість або необхідність укладання договорів про провадження волонтерської діяльності, а також встановлює спеціальні правові умови участі окремих категорій осіб, зокрема іноземців, осіб без громадянства та неповнолітніх. Такі норми мають на меті впорядкування волонтерської діяльності та її інтеграцію у правове поле держави.

Разом з тим існуюча система правового регулювання містить і низку проблемних аспектів. Серед них – недостатньо розвинені механізми соціального захисту та страхування волонтерів, особливо тих, які здійснюють діяльність у зонах підвищеного ризику; фрагментарний контроль за збором та використанням коштів у межах волонтерських ініціатив; а також окремі податкові та адміністративні бар'єри, що можуть ускладнювати оперативність надання допомоги. Наявність таких прогалин потенційно знижує ефективність волонтерського руху та може створювати ризики зниження рівня суспільної довіри до волонтерських організацій і ініціатив [6; 33; 23; 20; 1].

Правове регулювання волонтерської діяльності в Україні можна розглядати як систему взаємодії трьох базових механізмів: стимулювання, інституціоналізації та контролю, які визначають можливості та межі функціонування волонтерських ініціатив у публічному просторі. Системну логіку такого регулювання як інструменту політичного управління узагальнено в Таблиці 3.

Як видно з Таблиці 3, нормативно-правове регулювання волонтерської діяльності в Україні постає як гнучкий, багаторівневий інструмент політичного управління, який у кризових умовах одночасно стимулює, інституціоналізує та обмежує волонтерську активність. Така модель дозволяє конвертувати соціальний капітал волонтерів у ресурс стабільності та легітимності влади, зберігаючи контроль над ключовими каналами політичного впливу, що безпосередньо визначає подальшу динаміку взаємодії держави й громадянського суспільства.

До змін 2022 р. Закон України «Про волонтерську діяльність» № 3236-VI визначав волонтерство як добровільну, соціально спрямовану та неприбуткову діяльність, а волонтерську допомогу – як безоплатну, тим самим нормативно відмежовуючи волонтерські практики від оплачуваної або комерційної діяльності та задаючи рамки автономії волонтерських ініціатив у правовому полі [6]. Пакет законодавчих змін 2022 р. (зокрема Закони № 2519-IX та № 2520-IX) адаптував правове регулювання до умов воєнного стану та підвищив правову визначеність взаємовідносин у сфері волонтерства. Зокрема, було уточнено можливість участі іноземців та осіб без громадянства за умови законного перебування в Україні, деталізовано договірні засади провадження волонтерської діяльності, включаючи вимогу письмової форми договору у визначених законом випадках [8].

Таблиця 3

**Механізми нормативно-правового регулювання волонтерської діяльності в Україні
як інструменти політичного управління**

Механізм регулювання	Нормативна основа	Ключові інструменти	Політична функція	Приклади впливу
Стимулювання	Закони № 2519-IX (2022), № 2520-IX (2022), № 4186-IX (2025); Концепція до 2030 р.	Державна підтримка волонтерства, податкові пільги; Реєстр волонтерів; освітня інтеграція; цільові програми	Мобілізація громадянської участі; легітимація державної політики; формування позитивного іміджу громадянської активності	Звільнення від ПДФО; зарахування волонтерства до практики у разі її відповідності освітній програмі
Контроль	Закон № 3236-VI; зміни 2022 р.	Вимоги неприбуткового статусу організацій; договірна форма волонтерської діяльності; фінансова звітність та податкове регулювання; обмеження для іноземців	Запобігання зловживанням і шахрайству; обмеження політичних ризиків; збереження прозорості діяльності волонтерських структур	Діяльність через зареєстровані організації
Інституціоналізація	Закон України «Про волонтерську діяльність»; реєстри волонтерів та неприбуткових організацій; Концепція 2030 р.; платформи Мінсоцполітики; Реєстр ДПС	Реєстри; координаційні центри; верифікація досвіду	Централізований моніторинг і інтеграція	Інтеграція волонтерських ініціатив у систему державної політики; формування стабільних механізмів взаємодії держави і громадянського суспільства; підтвердження волонтерського досвіду через Europass / Youthpass; створення волонтерських хабів у громадах

Джерело: складено автором на основі [6; 8; 28; 9; 36; 23; 38].

Регулювання волонтерської діяльності впливає на автономію громадянських ініціатив, характер їхньої взаємодії з органами влади та участь у формуванні публічної політики, демонструючи певну дуальність: інтеграцію волонтерських практик у державну систему управління з одночасним посиленням інституційного контролю. Історико-правовий аналіз підкреслює трансформацію волонтерства від традиційної благодійності до інституту громадянського суспільства, у якому практичні ініціативи часто випереджали нормативне оформлення [2].

Пострадянський період характеризувався витісненням волонтерства державним патерналізмом та обмеженням переважно соціальною сферою. Після 1991 р. добровільна діяльність поступово набула демократичного характеру, проходячи етапи зародження

і розвитку (1991–2010 рр.), піднесення (2011–2012 рр. у контексті Євро-2012), трансформації (2013–2016 рр. під впливом Революції Гідності та агресії РФ) та стабілізації (2017–2021 рр.), з різкою активізацією після початку повномасштабної війни. Унікальність українського законодавства полягає у його реактивності на кризові події, що суттєво підвищило масштаб залучення населення до волонтерської діяльності. Так, за результатами опитування Української Волонтерської Служби та U-Report [30] (початок грудня 2023 р., 4621 респондент) 74 % опитаних долучалися до волонтерства після початку повномасштабної війни (26 % – на постійній основі, 36 % – кілька разів, 12 % – одноразово), тоді як загальнонаціональне опитування 2024 р. фіксує 71 % громадян, які брали участь у волонтерській допомозі.

Взаємодія волонтерських ініціатив із державою підтримується фіскально-правовими механізмами. Зокрема, Закон № 2520-IX уточнив норми Податкового кодексу щодо складу доходів, які не підлягають оподаткуванню, включивши до них окремі витрати неприбуткових організацій, пов'язані із залученням волонтерів. До таких витрат належать, зокрема, медичний огляд або вакцинація волонтера та відшкодування документально підтверджених витрат волонтерові за наявності відповідного договору [9]. Додатковим інструментом підтвердження статусу для застосування податкових норм виступає Реєстр волонтерів антитерористичної операції та/або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, порядок формування та ведення якого визначено наказом Міністерства фінансів України № 1089; реєстр передбачає процедури включення та надання витягу з нього [24].

У 2025 році Закон № 4186-IX додатково інституціоналізував волонтерство в освітньому середовищі, передбачивши механізми підтвердження та обліку волонтерської діяльності здобувачів освіти, що сприяє інтеграції добровільної діяльності у систему формування громадянських компетентностей [7].

У сфері соціального захисту та соціальних послуг формалізація взаємодії з державою пов'язана з функціонуванням Єдиного державного реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг як інформаційної системи обліку відповідних суб'єктів (Постанова КМУ від 27.01.2021 № 99) [26]. Координаційний вимір взаємодії підтримується також дорадчими механізмами, зокрема через Раду з координації діяльності у сфері гуманітарної допомоги, волонтерства та благодійності при Міністерстві соціальної політики України, утворену як постійний консультативно-дорадчий орган для координації взаємодії між органами влади та інститутами громадянського суспільства [25].

Участь волонтерських ініціатив у публічній політиці формується переважно через інструменти партнерської взаємодії з органами влади та місцевого самоврядування (консультативно-дорадчі формати, координаційні механізми, участь у реалізації публічних програм). Водночас Закон № 3236-VI визначає базові правові засади функціонування волонтерства як соціально спрямованої, неприбуткової та безоплатної діяльності [6]. Подальший розвиток нормативної бази спрямований на розширення сфер застосування волонтерської діяльності, зокрема у контексті підтримки сектору безпеки і оборони, гуманітарної допомоги та післявоєнного відновлення.

Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства на 2021–2026 роки задає рамку партнерства держави та інститутів громадянського суспільства і передбачає інструменти залучення та звітування щодо реалізації відповідних планів заходів [32]. На операційному рівні прозорість забезпечується процедурою соціального замовлення соціальних послуг: уповноважені органи визначають потреби, оголошують конкурсний відбір надавачів, укладають договір і здійснюють моніторинг виконання та звітування за результатами відповідно до встановленого порядку [22; 13]. Відбір і контроль виступають циклом юридично визначених процедур (конкурс → договір → звітність/моніторинг), що підлягають перевірці.

Разом із тим, у правовому полі зберігаються точки напруги на стику волонтерського та податкового регулювання. Податкові звільнення щодо відшкодування витрат волонтера

у практичному вимірі прив'язані до документального підтвердження та договірної форми взаємин із організацією, що залучає волонтера, тоді як у низці випадків волонтерська допомога фактично надається без формалізованого письмового договору [6; 9]. Окремим ризиковим сегментом залишається імітація волонтерства або благодійності з метою шахрайських зборів, що потребує більш чіткого розмежування дефініцій, процедур верифікації статусу та прозорості фінансових потоків у межах уже наявних механізмів відповідальності [19].

Висновки. Таким чином, нормативно-правове забезпечення волонтерської діяльності в Україні формує багаторівневу систему взаємодії держави та громадянського суспільства. У сучасних умовах воєнного стану ця система зазнала суттєвої трансформації, що сприяло розширенню участі волонтерських ініціатив у сферах оборони, гуманітарної допомоги та соціальної підтримки.

Сучасна модель регулювання поєднує механізми стимулювання, інституціоналізації та контролю, формуючи нові можливості політичної суб'єктності волонтерських ініціатив.

Література:

1. Вареник Д. С. Прогалини правового регулювання волонтерської діяльності в Україні в умовах воєнного стану. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 3. С. 304–307. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/06/53.pdf> (дата звернення: 02.01.2026).
2. Головка О. В. Волонтерство в Україні: історико-правовий аспект. Право і безпека. 2023. № 2 (89). С. 9–18. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2023.2.01>
3. Жуленьова О. Стан і перспективи волонтерства в Україні: дані опитування 2025 року. Інститут соціології НАН України. URL: https://isnasu.org.ua/analytics/013_Zhuleniova_O_-_Stan_i_perspektyvy_volonterstva.php (дата звернення: 02.01.2026).
4. Загальна декларація прав людини : прийнята і проголошена резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 217 А (III) від 10 груд. 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 05.03.2026).
5. Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 5 липня 2012 року № 5073-VI. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/5073-17> (дата звернення: 29.01.2026).
6. Закон України «Про волонтерську діяльність» від 19 квітня 2011 року № 3236-VI (в редакції з урахуванням змін, внесених Законом № 4186-IX від 08.01.2025). Веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text> (дата звернення: 02.01.2026).
7. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо сприяння розвитку волонтерської діяльності серед здобувачів освіти» від 8 січня 2025 року № 4186-IX. Веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4186-20#Text> (дата звернення: 02.01.2026).
8. Закон України «Про внесення змін до Закону України “Про волонтерську діяльність” щодо підтримки волонтерської діяльності та діяльності волонтерських організацій» від 15 серпня 2022 року № 2519-IX. Веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2519-20#Text> (дата звернення: 02.01.2026).
9. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо сприяння розвитку волонтерської діяльності та діяльності неприбуткових установ та організацій в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України» від 15 серпня 2022 року № 2520-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2520-20#Text> (дата звернення: 02.01.2026).
10. Закон України «Про громадські об'єднання» від 22 березня 2012 року № 4572-VI. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4572-17> (дата звернення: 29.01.2026).
11. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» № 2834-IX від 13.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>(дата звернення: 09.03.2026).
12. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21 червня 2001 року № 2558-III. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2558-14> (дата звернення: 29.01.2026).

13. Закон України «Про соціальні послуги» від 17 січня 2019 року № 2671-VIII. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення: 29.01.2026).
14. Закон України «Про соціальні послуги» від 19 червня 2003 року № 966-IV. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-15#Text> (дата звернення: 29.01.2026).
15. Конвенція ООН про права дитини від 20 листоп. 1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (дата звернення: 05.03.2026).
16. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 02.01.2026).
17. Корж-Ікаєва Т. Механізм адміністративно-правового регулювання волонтерської діяльності в Україні. Філософські та методологічні проблеми права. 2024. № 2 (28). С. 49–57. DOI: <https://doi.org/10.33270/02242802.48>
18. Кузьмічова-Кисленко Є. В., Кисленко Д., Вербицький І., Вербицька А. Актуальні проблеми правового регулювання волонтерської діяльності. *ExpertParadigmofLawandPublicAdministration*. 2025. № 2 (34). С. 21–32. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2025-2\(34\)-21-32](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2025-2(34)-21-32)
19. Лисенко Н. Правове регулювання відносин у сфері волонтерської та благодійної діяльності: обставини, що сприяють учиненню шахрайства. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2023. № 3 (55). С. 294–297. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.3.47>
20. Повтарь Н. Що не так з державною допомогою волонтерам під час війни. *Українська правда*. 2023. 5 грудня. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2023/12/05/7431726/> (дата звернення: 02.01.2026).
21. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2003 р. № 1895 «Про затвердження Положення про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг». База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1895-2003-п#Text>(дата звернення: 29.01.2026).
22. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання соціальних послуг шляхом соціального замовлення» від 1 червня 2020 року № 450. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/450-2020-п> (дата звернення: 29.01.2026).
23. Правила в'їзду для волонтерів в Україну у 2025 році: необхідні документи та зміни. *VisitUkraine*. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/6756/rules-for-volunteers-entering-ukraine-required-documents-and-changes-in-2025> (дата звернення: 02.01.2026).
24. Про затвердження Порядку формування та ведення Реєстру волонтерів антитерористичної операції та/або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони : Наказ Мінфіну України від 30.10.2014 № 1089. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1471-14>(дата звернення: 29.01.2026).
25. Про затвердження Положення про Раду з координації роботи щодо надання волонтерської та благодійної допомоги при Міністерстві соціальної політики України : Наказ Мінсоцполітики України від 18.05.2015 № 516. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0649-15#Text>(дата звернення: 29.01.2026).
26. Про Реєстр надавачів та отримувачів соціальних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.01.2021 № 99. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/99-2021-п#Text> (дата звернення: 29.01.2026).
27. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 р. № 225-р «Про утворення Координаційної ради з питань розвитку та підтримки волонтерського руху». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/225-2003-р#Text> (дата звернення: 29.01.2026).
28. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 липня 2025 р. № 715-р «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми з розвитку волонтерської діяльності на період до 2030 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/715-2025-р#Text> (дата звернення: 29.01.2026).
29. Розпорядження Президента України «Про організацію проведення в Україні у 2001 році Міжнародного року волонтерів» від 22 березня 2001 року № 67/2001-рп. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67/2001-рп#Text>(дата звернення: 29.01.2026).
30. Стійкість волонтерів. *U-Report/УВС*. URL: <https://ukraine.ureport.in/story/1617/>(дата звернення: 29.01.2026).

31. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом від 27 черв. 2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 05.03.2026).
32. Указ Президента України «Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки» від 27 вересня 2021 року № 487/2021. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/487/2021> (дата звернення: 29.01.2026).
33. Як новий закон змінить волонтерство в українських школах? Volunteer.country. URL: <https://volunteer.country/library/iak-novii-zakon-zminit-volonterstvo-v-ukrayinskih-skolax> (дата звернення: 02.01.2026).
34. Як стати волонтером в Україні: закон, можливості, реєстрація. Платформа «Філантропія в Україні». URL: <https://philanthropyinukraine.org/knowledge-hub/publication/yak-staty-volonterom-v-ukraini-zakon-mozhlyvosti-reyestratsiya> (дата звернення: 02.01.2026).
35. Янків Б. Волонтери і волонтерська діяльність – 2025: оподаткування та інструкція з реєстрації. 7eminar.ua. URL: <https://7eminar.ua/news/9569-volonteri-i-volonterska-diyalnist-2025-opodatкування-ta-instrukciya-z-rejestratsiyi> (дата звернення: 02.01.2026).
36. Broiakov S., Smychok Y., Kucheriavenko M. Volunteering: Specific Aspects Of Public Legal Regulation. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2023. Vol. 9 No. 5. Pp. 57–63. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-5-57-63>
37. Drobush I., Ishchuk S. Volunteer activities in communities: current issues of legal regulation. *Uzhhorod National University Herald. Series: Law*. 2025. Vol. 87, part 4. Pp. 329–335. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.4.51>
38. European Commission. Council Decision of 27 November 2009 on the European Year of Voluntary Activities Promoting Active Citizenship (2011) (2010/37/EC). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32010D0037> (дата звернення: 05.03.2026).
39. International Association for Volunteer Effort (IAVE). Universal Declaration on Volunteering. Paris : IAVE, 2001. URL: <https://www.iave.org/iavewp/wp-content/uploads/2015/03/Universal-Declaration-on-Volunteering.pdf> (дата звернення: 05.03.2026).
40. United Nations General Assembly. Recommendations on Support for Volunteering : Resolution adopted by the General Assembly A/RES/56/38, 5 December 2001. URL: <https://docs.un.org/en/A/RES/56/38> (дата звернення: 05.03.2026).
41. United Nations. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development : Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015 (A/RES/70/1). URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda> (дата звернення: 05.03.2026).
42. United Nations Volunteers (UNV). International Year of Volunteers 2001 : Final Report. Bonn : United Nations Volunteers, 2002. URL: <https://www.unv.org/publications/international-year-volunteers-2001-final-report> (дата звернення: 05.03.2026).

References:

1. Varenkyk, D. S. (2024). Prohalnyy pravovoho rehulivannia volonterskoi diialnosti v Ukraini v umovakh voiennoho stanu [Gaps in legal regulation of volunteer activity in Ukraine under martial law] [in Ukrainian]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*, 3, 304–307. Retrieved from: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/06/53.pdf>
2. Holovko, O. V. (2023). Volonterstvo v Ukraini: istoryko-pravovyi aspekt [Volunteering in Ukraine: historical and legal aspect] [in Ukrainian]. *Pravo i bezpeka*, 2(89), 9–18. <https://doi.org/10.32631/pb.2023.2.01>
3. Zhulnova, O. (2025). Stan i perspektyvy volonterstva v Ukraini: dani opytuvannia 2025 roku [State and prospects of volunteering in Ukraine: 2025 survey data] [in Ukrainian]. Institute of Sociology of the National Academy of Sciences of Ukraine. Retrieved from: https://isnasu.org.ua/analytics/013_Zhulnova_O_-_Stan_i_perspektyvy_volonterstva.php
4. United Nations. (1948). Universal Declaration of Human Rights. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
5. Verkhovna Rada of Ukraine. (2012). On charitable activities and charitable organizations (Law No. 5073-VI) [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/5073-17>
6. Verkhovna Rada of Ukraine. (2011). On volunteering (Law No. 3236-VI) [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>

7. Verkhovna Rada of Ukraine. (2025). On amendments to certain laws of Ukraine regarding development of volunteering among students (Law No. 4186-IX) [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4186-20#Text>
8. Verkhovna Rada of Ukraine. (2022). On amendments to the Law of Ukraine “On volunteering” (Law No. 2519-IX) [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2519-20#Text>
9. Verkhovna Rada of Ukraine. (2022). On amendments to the Tax Code of Ukraine regarding volunteering support (Law No. 2520-IX) [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2520-20#Text>
10. Verkhovna Rada of Ukraine. (2012). On public associations (Law No. 4572-VI) [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4572-17>
11. Verkhovna Rada of Ukraine. (2022). On state policy for national identity (Law No. 2834-IX) [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>
12. Verkhovna Rada of Ukraine. (2001). On social work with families, children and youth (Law No. 2558-III) [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2558-14>
13. Verkhovna Rada of Ukraine. (2019). On social services (Law No. 2671-VIII) [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
14. Verkhovna Rada of Ukraine. (2003). On social services (Law No. 966-IV) [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-15#Text>
15. United Nations. (1989). Convention on the Rights of the Child. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
16. Verkhovna Rada of Ukraine. (1996). Constitution of Ukraine [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вп>
17. Korzh-Ikayeva, T. (2024). Mekhanizm administratyvno-pravovoho rehuliuвання volonterskoi diialnosti v Ukraini [Mechanism of administrative-legal regulation of volunteering in Ukraine] [in Ukrainian]. *Filosofski ta metodolohichni problemy prava*, 2(28), 49–57. <https://doi.org/10.33270/02242802.48>
18. Kuzmichova-Kyslenko, Ye. V., Kyslenko, D., Verbytskyi, I., Verbytska, A. (2025). Aktualni problemy pravovoho rehuliuвання volonterskoi diialnosti [Current problems of legal regulation of volunteering] [in Ukrainian]. *Expert Paradigm of Law and Public Administration*, 2(34), 21–32. [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2025-2\(34\)-21-32](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2025-2(34)-21-32)
19. Lysenko, N. (2023). Pravove rehuliuвання vidnosyn u sferi volonterskoi ta blahodiinoi diialnosti [Legal regulation of volunteering and charitable activity relations] [in Ukrainian]. *Knowledge, Education, Law, Management*, 3(55), 294–297. <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.3.47>
20. Povtar, N. (2023, December 5). Shcho ne tak z derzhavnoiu dopomohoiu volonteram pid chas viiny [What is wrong with state support for volunteers during war] [in Ukrainian]. *Ukrainska Pravda*. Retrieved from: <https://www.pravda.com.ua/columns/2023/12/05/7431726/>
21. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2003). On approval of the regulation on volunteering in social services [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1895-2003-п#Text>
22. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2020). Social services through social order [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/450-2020-п>
23. VisitUkraine. (2025). Rules for volunteers entering Ukraine in 2025. Retrieved from: <https://visitukraine.today/uk/blog/6756/rules-for-volunteers-entering-ukraine-required-documents-and-changes-in-2025>
24. Ministry of Finance of Ukraine. (2014). Register of ATO volunteers [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1471-14>
25. Ministry of Social Policy of Ukraine. (2015). Coordination council for volunteering [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0649-15#Text>
26. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2021). Register of social service providers [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/99-2021-п#Text>
27. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2003). Coordination council for volunteering development [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/225-2003-п#Text>
28. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2025). State program for volunteering development until 2030 [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/715-2025-п#Text>
29. President of Ukraine. (2001). International Year of Volunteers decree [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67/2001-пн#Text>

30. U-Report Ukraine. (n.d.). Volontery i stiikist [Volunteer resilience] [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://ukraine.ureport.in/story/1617/>
31. European Union. (2014). Association Agreement between Ukraine and the EU. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
32. President of Ukraine. (2021). National Strategy for Civil Society Development 2021–2026 [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/487/2021>
33. Volunteer Country. (n.d.). Volunteering in Ukrainian schools [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://volunteer.country/library/iak-novii-zakon-zminit-volonterstvo-v-ukrayinskix-skolax>
34. Philanthropy in Ukraine. (n.d.). How to become a volunteer in Ukraine [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://philanthropyinukraine.org/knowledge-hub/publication/yak-staty-volonterom-v-ukraini-zakon-mozhlyvosti-reyestratsiya>
35. 7eminar. (n.d.). Volunteering 2025 taxation guide [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://7eminar.ua/news/9569-volonteri-i-volonterska-diyalnist-2025-opodatkuvannya-ta-instrukciya-z-rejestraciyi>
36. Broiakov, S., Smychok, Y., Kucheriavenko, M. (2023). Volunteering: specific aspects of public legal regulation. *Baltic Journal of Economic Studies*, 9(5), 57–63. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-5-57-63>
37. Drobush, I., Ishchuk, S. (2025). Volunteer activities in communities [in Ukrainian]. *Uzhhorod National University Herald. Series: Law*, 87(4), 329–335. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.4.51>
38. European Commission. (2010). European Year of Voluntary Activities (2011). Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32010D0037>
39. International Association for Volunteer Effort. (2001). Universal Declaration on Volunteering. Retrieved from: <https://www.iave.org/iavewp/wp-content/uploads/2015/03/Universal-Declaration-on-Volunteering.pdf>
40. United Nations General Assembly. (2001). Recommendations on support for volunteering (A/RES/56/38). Retrieved from: <https://docs.un.org/en/A/RES/56/38>
41. United Nations. (2015). Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development. Retrieved from: <https://sdgs.un.org/2030agenda>
42. United Nations Volunteers. (2002). International Year of Volunteers 2001: Final report. Retrieved from: <https://www.unv.org/publications/international-year-volunteers-2001-final-report>

Tetiana Madryha. Regulatory and legal framework of volunteering in Ukraine: institutional and political dimension

The article examines the regulatory and legal framework of volunteering in Ukraine in the context of the transformation of state–civil society interaction. It analyzes international standards for supporting volunteering, the evolution of national legislation, and institutional mechanisms for engaging volunteer initiatives in the implementation of public policy. Particular attention is paid to changes in legal regulation after 2014 and under the conditions of the full-scale Russian aggression in 2022.

It is substantiated that the contemporary model of legal regulation of volunteering combines mechanisms of stimulation, institutionalization, and control, thereby creating new opportunities for the political subjectivity of volunteer initiatives. The study identifies key institutional mechanisms of interaction between volunteer organizations and public authorities, including local self-government bodies.

The article concludes that a hybrid model of interaction between the state and civil society is being formed, within which the volunteer sector acts as an important factor of social resilience and political mobilization of society.

Key words: *volunteering, civil society, legal regulation, public policy, political subjectivity.*

Відомості про автора:

Мадрига Тетяна – кандидат політичних наук,
доцент кафедри політичних наук, докторант,
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Дата першого надходження статті до видання: 02.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 27.05.2026